

Head volikogu liikmed

Täna arutame kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist, et selgitada välja tuulepargi rajamise võimalikkus Raasiku vallas.

Kõigepealt tuleb selgelt eristada algatamist ja planeeringu kehtestamist.

Täna ei otsusta volikogu, et Raasiku valda rajatakse tuulepark. Me ei määra tuulikute asukohta, arvu ega kõrgust, ei anna ehitusõigust ega luba ehitust alustada.

Algatamisega alustame menetlust, mille käigus uuritakse, kas vallas leidub tuulepargi jaoks sobivaid alasid, millised alad tuleb välistada, milline mõju võiks kaasneda inimestele, loodusele ja elukeskkonnale ning kas seda mõju on võimalik vältida või leevendada.

Koos eriplaneeringuga algatatakse keskkonnamõju strateegiline hindamine. Selle käigus hinnatakse muu hulgas mõju inimese tervisele ja heaolule, asustusele, loomastikule ja linnustikule, rohevõrgustikule, metsadele, veestikule, põllumajandusmaale, maastikule, kultuuriväärtustele ja taristule.

Hindamise eesmärk ei ole tõestada, et tuulepark sobib Raasiku valda. Eesmärk on saada kontrollitav teadmine, mille põhjal saab otsustada, kas planeeringuga jätkata, millistel tingimustel seda teha või kas menetlus tuleb lõpetada.

Menetluse taust

Vindr Baltic OÜ esitas 10. novembril 2022 taotluse algatada Raasiku vallas eriplaneering. Taotluses nimetatud huviala hõlmas Perila küla lõunaosa ning Härma ja Mallavere küla.

Pärast taotluse saamist anti planeerimisseaduse kohaselt võimalus esitada täiendavaid samasisulisi taotlusi. Huvi väljendasid ka Eurowind Energy OÜ ja Evecon Wind OÜ. Praeguseks on mõlemad menetluses osalemisest loobunud. Planeeringu, mõjude hindamise ja vajalike uuringute rahastamise kohustuse on võtnud Vindr Baltic OÜ.

Raasiku Vallavolikogu otsustas 15. augustil 2023 eriplaneeringut mitte algatada. Vindr Baltic OÜ vaidlustas selle otsuse.

Tallinna Halduskohus jättis ettevõtte kaebuse esialgu rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohus tühistas 6. märtsi 2026 otsusega nii halduskohtu otsuse kui ka Raasiku Vallavolikogu 2023. aasta otsuse. Riigikohus ei võtnud valla kassatsioonkaebust menetlusse ning ringkonnakohtu otsus jõustus.

Ringkonnakohus ei kohustanud Raasiku valda tuuleparki lubama ega planeeringut hiljem kehtestama. Kohus kohustas valda arendaja taotluse uuesti õiguspäraselt lahendama.

Kohus leidis, et varasemas algatamata jätmise otsuses esinesid kaalutusvead. Valla põhjendused olid liiga üldised, erinevaid huve ei kaalutud piisavalt ning mitmed järeldused ei tuginenud uuringutele ega konkreetsetele analüüsidele.

Kohtu hinnangul ei keela Raasiku valla üldplaneering tuulepargi rajamist üheselt. Üldplaneeringus nimetatud looduskeskkonna, rohevõrgustiku, põllumajandusmaa ja elukeskkonna kaitsmise eesmärgid on olulised, kuid nende põhjal ei saa ilma uuringuteta järeldada, et tuulepargi rajamine on kogu vallas välistatud.

Samuti tuleb kaaluda taastuvenergia arendamise ja energiajulgeolekuga seotud avalikku huvi. See ei tähenda, et riiklik energiapoliitika kaalub kohaliku elukeskkonna või looduskaitse automaatselt üles. Kõiki huve tuleb kaaluda konkreetsete andmete põhjal.

Riiklik huvi ja Raasiku valla asend

Raasiku valda ei ole riiklikes ega Harju maakonna ruumilistes planeeringutes konkreetselt määratud perspektiivseks tuulepargialaks.

Harju maakonnaplaneeringus on märgitud, et maismaatuuleparkide kavandamine on tihedalt asustatud ja arvukate looduslike piirangutega Harjumaal keeruline. Ka Raasiku valla üldplaneering ei määra tuuleparkide rajamiseks eraldi alasid, kuid ei välista nende kavandamist õigusaktides ette nähtud korras.

Samas on riigil seadusest tulenev huvi taastuvenergia tootmise suurendamise vastu. Energiamaajanduse korralduse seaduse järgi peab 2030. aastal taastuvenergia osakaal elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest olema vähemalt 100 protsenti.

See eesmärk kinnitab taastuvenergia arendamise üldist avalikku huvi, kuid ei tähenda, et tuulepark peab paiknema Raasiku vallas. Konkreetse ala sobivus tuleb välja selgitada planeeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega.

Miks hõlmab planeering kogu valda?

Vindr Baltic OÜ algne taotlus puudutas Perila küla lõunaosa ning Härma ja Mallavere küla. Algatatav planeering hõlmab kogu Raasiku valla haldusterritooriumi.

See ei tähenda, et kogu valda peetakse tuulepargi jaoks sobivaks.

Kogu valla käsitlemine võimaldab lähtuda objektiivsetest ruumilistest ja keskkonnatingimustest, mitte ainult arendaja valitud alast või olemasolevatest maaomanike kokkulepetest.

Planeeringu esimeses etapis kaardistatakse asustus, looduskaitsepiirangud, rohevõrgustik, metsad, väärtuslik põllumajandusmaa, kultuuripärand, riigikaitse ja lennunduse tingimused, elektrivõrk, juurdepääsuteed ning võimalik müra ja varjutus.

Selle analüüsi tulemusel selgub, millised alad tuleb edasisest kaalumisest välja jätta. Alles seejärel saab võrrelda alasid, mida on põhjust põhjalikumalt uurida.

Planeeringute-, taristu- ja keskkonnakomisjon arutas küsimust 4. augustil 2026 ning toetas eriplaneeringu algatamist kogu valla territooriumil.

Vindri algne huviala näidatakse menetluses eraldi. Esimese etapi materjalides tuleb esitada nii arendaja taotluses märgitud ala kui ka kogu valla piirangute ja välistavate asjaolude kaart. Arendaja huvi ei tähenda, et vald on selle ala sobivaks tunnistanud.

Elanike kaasamine

Elanike, maaomanike ja kogukondade kaasamine on eriplaneeringu oluline osa. Selleks, et kaasamine oleks sisuline, peab olema teada, mille kohta inimestelt arvamust küsitakse.

Praegu ei ole kindlaks määratud tuulikute võimalikku asukohta, arvu, kõrgust, kaugust elamutest ega mõjude ulatust. Enne esialgsete uuringute ja lähtetingimuste koostamist saaksime küsida üksnes inimeste üldist suhtumist tuuleenergiasse. Selline küsitlus ei annaks vastust ühegi konkreetse ala või planeeringulahenduse sobivuse kohta.

Pärast planeeringu algatamist koostatakse planeeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm. Nendes määratakse kindlaks, milliseid alasid kaalutakse, milliseid mõjusid uuritakse ning milliste kriteeriumide alusel võimalikke asukohti võrreldakse.

Siis on olemas konkreetne alus, mille kohta inimesed saavad teha sisulisi ettepanekuid: mida tuleb kindlasti uurida, milliseid kohalikke olusid arvestada, millised alad või väärtused vajavad kaitset ning milliseid võimalikke mõjusid hinnata.

Lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm avalikustatakse. Nende kohta saab esitada ettepanekuid ja vastuväiteid ning toimub avalik arutelu. Kaasamist korraldatakse asukoha eelvaliku ja detailse lahenduse koostamise etapis.

Pärast algatamist koostab vald avaliku tegevus- ja kaasamiskava. Lisaks seaduses ette nähtud aruteludele tuleb korraldada kohtumised võimaliku mõjualaga seotud külates, sealhulgas Mallaveres, Härmas, Perilas ja Pikaveres ning vajaduse korral teistes külates ja naaberomavalitsustes.

Menetluse avalikku teavitamist ja kaasamist juhib vald. Arendaja saab anda tehnilist teavet, kuid tema ei otsusta, mida uuritakse, kuidas elanike ettepanekuid käsitletakse ega millise tulemuseni planeering jõuab.

Haldusleping ja uuringute rahastamine

Halduslepingut ei koostatud ega allkirjastatud ilma volikogu komisjoni sisulise aruteluta.

Raasiku Vallavolikogu planeeringute-, taristu- ja keskkonnakomisjon arutas halduslepingu projekti 4. augusti 2026. aasta istungil. Komisjoni liikmed said lepingu kohta küsimusi esitada ja ettepanekuid teha. Arutelu tulemusena tegi komisjon ettepaneku lepingut täiendada ning need muudatused viidi enne allkirjastamist sisse.

Seega on tegemist uuendatud lepinguga, mille sisu arutati enne allkirjastamist volikogu valdkondlikus komisjonis ja mida täiendati komisjoni ettepanekute alusel.

Raasiku Vallavalitsuse ja Vindr Baltic OÜ vaheline haldusleping nr 7-1/29-36 on mõlema poole poolt digitaalselt allkirjastatud. Mõlema poole allkirjad olid olemas 31. augusti 2026. aasta seisuga ning leping jõustus pärast mõlema poole allkirjastamist.

Lepingut ei saadetud volikogu liikmetele eraldi failina, kuid see tehti avalikult kättesaadavaks valla dokumendiregistris ning lisati valla veebilehele tuuleparkide küsimust käsitlevate materjalide juurde.

Lepingu kohaselt kannab Vindr Baltic OÜ planeeringu koostamise, keskkonnamõju strateegilise hindamise ja vajalike uuringute kulud.

Rahastamine ei anna arendajale õigust määrata menetluse tulemust. Planeeringu korraldaja on Raasiku vald. Riigihanked korraldab vallavalitsus ning uuringute lähteülesanded kinnitab vald, arvestades õigusakte, pädevate asutuste seisukohti, ekspertide hinnanguid ja menetluses esitatud ettepanekuid.

Halduslepingu kohaselt määrab arendaja vallavalitsuse moodustatavasse hankekomisjoni ühe liikme. Komisjoni suuruse ja ülejäänud koosseisu määrab vald. Arendaja ühel esindajal ei ole võimalik komisjoni otsuseid määrata.

Arendaja esindaja osalemine võimaldab anda tehnilist teavet ning jälgida tema rahastatavate tööde põhjendatust. Hankekomisjon ei otsusta planeeringu vastuvõtmist ega kehtestamist. Need otsused teeb volikogu.

Kui vald või pädevad eksperdid leiavad, et otsustamiseks on vaja täiendavat uuringut, peab arendaja selle lepingu kohaselt rahastama. Kui arendaja rahastamiskohustust rikub ja vajalikku uuringut ei ole võimalik teha,

tuleb rikkumine fikseerida ning anda vajaduse korral tähtaeg kohustuse täitmiseks. Kui menetlust ei ole võimalik õiguspäraselt jätkata, saab vald otsustada lepingu ja planeeringumenetluse lõpetamise.

Valla töökoormus ja vajaliku lisatöö korraldamine

Eriplaneeringu menetlemine suurendab vallavalitsuse töökoormust. Menetlus nõuab hangete korraldamist, tööde koordineerimist, dokumentide kontrollimist, suhtlemist ekspertide ja riigiasutustega, avalikustamist ning elanike kaasamist.

Seda töömahu kasvu tuleb arvestada, kuid see ei ole iseseisev alus jätta eriplaneering algatamata. Planeeringute menetlemine on kohaliku omavalitsuse seadusest tulenev ülesanne ning vald peab korraldama selle täitmiseks vajaliku töö.

Haldusleping ei näe ette võimalust võtta vallavalitsusse eraldi töötaja ja panna tema palgakulu automaatselt arendaja kanda. Küll aga võimaldab leping korraldada riigihanke planeeringu koostaja, konsultandi ja vajalike välisekspertide leidmiseks. Nende teenuste kulud tasub lepingu kohaselt arendaja.

See tähendab, et vald ei pea kogu eriplaneeringuga seotud sisulist ja tehnilist tööd tegema oma ametnikega. Hanke kaudu valitud planeeringukoostaja ja tema meeskond saavad teha suurema osa planeeringu koostamise, mõjude hindamise, uuringute, materjalide ettevalmistamise ning vajaduse korral ka projektijuhtimist toetavast tööst.

Vallavalitsusele jäävad ülesanded, mida ei saa arendajale ega teenusepakkujale üle anda: avaliku menetluse juhtimine, lähteülesannete kinnitamine, tööde kontrollimine, ametlike toimingute tegemine ja volikogule otsuste ettevalmistamine.

Sarnast küsimust arutati ka Anija Vallavolikogus. Seal selgitati, et planeeringu menetlemine on vallavalitsuse ülesanne, kuid planeeringu koostaja leidmiseks korraldatakse hange ning suurema osa erialasest tööst teeb valitud teenusepakkuja koos oma meeskonnaga. Vajaduse korral saab kaasata täiendavaid majaväliseid eksperte.

Sama lahendus on ette nähtud Raasiku valla halduslepingus. Lepingu lisa näeb ette hanke asukoha eelvaliku konsultandi ja hiljem detailse lahenduse koostaja leidmiseks. Planeeringu, keskkonnamõju strateegilise hindamise, uuringute ja vajalike välisekspertide kulud kannab arendaja.

Seega jääb vallavalitsusele täiendav koordineerimis- ja menetluskoormus, kuid suurem osa lisanduvast erialasest töömahust on võimalik katta hankega valitud teenusepakkujate kaudu arendaja rahastamisel.

Enne iga hanke korraldamist tuleb täpselt määrata teenusepakkuja ülesanded, töö ulatus ja rahastamine. Nii saab vald korraldada menetluse ilma, et kogu lisanduv töökoormus jääks olemasolevate ametnike kanda või et selleks tuleks tingimata luua vallavalitsusse uus ametikoht.

Kui uuringud näitavad, et tuuleparki ei saa rajada

Eriplaneeringu algatamine ei kohusta valda planeeringut lõpuni viima ega tuuleparki lubama. Menetluse eesmärk on välja selgitada, kas Raasiku vallas leidub selleks sobiv asukoht ja kas kaasnevad mõjud on vastuvõetavad.

Kui uuringud näitavad, et sobivat ala ei ole või et mõju inimestele, loodusele või elukeskkonnale ei ole võimalik piisavalt vältida ega leevendada, saab vald planeeringumenetluse lõpetada. Samuti võib volikogu jätta planeeringu vastu võtmata või kehtestamata.

Arendaja ei saa nõuda planeeringu kehtestamist põhjendusega, et ta on uuringute eest maksnud. Halduslepingu punktis 4.1 on kokku lepitud, et tehtud kulutused ei tekita arendajale õiguspärasest ootust planeeringu vastuvõtmiseks või kehtestamiseks. Planeeringu negatiivne tulemus ei kohusta valda arendajale tema kulusid hüvitama.

Halduslepingu punktid 5.5 ja 5.6 annavad vallale õiguse lõpetada nii leping kui ka planeeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine, kui ilmnevad asjaolud, mille tõttu ei ole menetluse jätkamine, planeeringu kehtestamine või tuulepargi rajamine võimalik.

Lepingu võib lõpetada ka arendaja, kui ta loobub tuulepargi rajamisest või kui selgub, et seda ei ole võimalik rajada. Ka siis ei jää juba tehtud tööde kulud vallale: arendaja peab tasuma nõuetekohaselt tehtud tööde eest ning kandma hankelepingu lõpetamisega seotud põhjendatud ja tõendatud kulud.

Seega ei ole eriplaneeringu algatamine lubadus jõuda tuulepargi rajamiseni. Kui uuringute tulemus on negatiivne, saab menetluse lõpetada ning arendaja kannab selleks hetkeks tehtud tööde kulud.

Võimalik rahaline vastutus

Täielikku garantiid, et keegi ei esita vallale nõuet või ei pöördu kohtusse, ei saa anda. Küsimus on selles, kas nõudel oleks õiguslik alus.

Haldusleping kaitseb valda juhul, kui õiguspäraselt läbi viidud menetluse tulemusel otsustatakse planeeringut mitte vastu võtta või kehtestada. Ainuüksi negatiivne tulemus ei anna arendajale õigust nõuda planeeringu- ja uuringukulude hüvitamist.

Rahaline risk võib tekkida juhul, kui vald rikub seadust, halduslepingut või tulevast hankelepingut, lõpetab menetluse piisava põhjendusega või võtab töövõtja ees rahastamisega katmata kohustusi. Samuti kaasneb võimaliku kohtuvaidlusega menetluskulude risk.

Selle maandamiseks tuleb enne iga tööetapi alustamist kirjalikult kokku leppida tööde ulatus, maksumus ja rahastamine. Hankelepingus peab olema selgelt reguleeritud arvete tasumine, rahastamise katkemise tagajärjed ja lõpetamise kulud. Vald ei tohi tellida rahastamisega katmata töid.

Hankelepingu ettevalmistamisel tuleb hinnata, kas arendajalt on vaja ettemakset, rahalist tagatist või muud kaitset, et tema rahastamise katkemisel ei jääks kohustused valla kanda.

Raasiku valla huvi

Raasiku valla huvi ei ole võimalik tuulikutasu või muu rahaline kasu.

Esiteks saame uuringutel põhineva teadmise oma territooriumi, selle piirangute ja väärtuste kohta. See teave jääb vallale ka siis, kui tuuleparki ei rajata.

Teiseks saab vald juhtida ise oma ruumilist arengut ega pea piirduma ühe arendaja valitud maa-alaga.

Kolmandaks annavad uuringud võimaluse kaitsta elukeskkonda ja loodusväärtusi kontrollitavate andmete põhjal. Kui mõju ei ole võimalik vältida ega leevendada, on vallal põhjendatud alus menetlus lõpetada.

Neljandaks tuleb kaaluda kohalike huvide kõrval riiklikku taastuvenergia ja energiajulgeoleku huvi, nagu nõudis ringkonnakohus.

Viiendaks võimaldab menetlus määrata arendajale vajalikud tingimused ja kohustused. Otsuse eelnõu kohaselt ei ole vallal kohustust ehitada oma raha eest välja planeeringuga seotud teid ega tehno rajatisi. Enne

planeeringu vastuvõtmist tuleb taristu, mõju leevendamise ja võimalike kogukonnahüvede kohta sõlmida eraldi kokkulepe.

Rahaline hüvitis ei muuda sobimatut asukohta sobivaks. Esmalt tuleb välja selgitada, kas arendus on üldse võimalik ja millistel tingimustel.

Vastus ettepanekule lükata otsustamine edasi

Almar Roos on teinud ettepaneku saata eelnõu järgmisele lugemisele. Tema küsimused halduslepingu, rahastamise, uuringute sõltumatuse, planeeringuala, valla töökoormuse ja elanike kaasamise kohta on asjakohased ning olen neile vastanud.

Haldusleping on mõlema poole poolt allkirjastatud. Selle projekti arutati enne allkirjastamist volikogu valdkondlikus komisjonis, komisjon tegi ettepanekuid lepingu täiendamiseks ning vastavad muudatused viidi sisse. Leping on avalikult kättesaadav valla dokumendiregistris ja valla veebilehel.

Uuringud ning alternatiivsete alade ja piirangute võrdlus saavad alata pärast planeeringu algatamist. Kui nõuaksime enne algatamist kõigi uuringute, kaartide ja kaasamise tulemuste olemasolu, nõuaksime sisuliselt planeeringumenetluse läbiviimist enne selle algatamist.

Ringkonnakohus ei kohustanud valda eriplaneeringut algatama. Kohus tühistas aga varasema keeldumise, sest see tehti ilma piisava teadmistebaasi ja tasakaalustatud kaalumisetä.

Otsustamise edasilükkamine ei anna vallale iseenesest uut teavet. Uuringud, alternatiivide võrdlus ja süsteemne kaasamine saavad alata pärast eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist.

Ka menetlusega kaasnev täiendav töökoormus ei ole põhjus jätta taotlus sisuliselt läbi uurimata. Valla ülesanne on menetlus korraldada, kavandada selleks vajalik töö ning kasutada arendaja rahastatavaid planeeringukoostajaid ja väliseksperte.

Seetõttu ei pea vallavalitsus eelnõu järgmisele lugemisele saatmist põhjendatuks.

Lisaks toon välja, et volikogu praegune planeeringute-, taristu- ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algaatamist arutanud nii 9. augusti kui ka 2. septembri istungitel.

Lõpetuseks

Algatamine ei vähenda volikogu tulevast otsustusõigust. Planeeringu järgmistes etappides tuleb teha uued otsused ning planeeringu saab kehtestada ainult volikogu.

Uuringud võivad anda aluse menetluse jätkamiseks, võimalike alade vähendamiseks, rangete tingimuste seadmiseks või planeeringu lõpetamiseks.

Lähtudes planeerimisseadusest, jõustunud kohtuotsusest tulenevast kohustusest lahendada taotlus uuesti õiguspäraselt ning vajadusest saada otsustamiseks kontrollitavad andmed, pean Raasiku valla huvides põhjendatuks algatada kogu valla territooriumil kohaliku omavalitsuse eriplaneering ja keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Palume volikogul anda nõusolek kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamiseks, et uuringute ja mõjude hindamise kaudu välja selgitada, kas ja millistel tingimustel on tuulepargi kavandamine Raasiku vallas võimalik. territooriumile seoses tuulepargi rajamise sooviga